

Skrivnosti

Dva obraza januarja

Vigga Mortensen je večina filmskih gledalcev spoznala v vlogi Aragorna v Jacksonovi trilogiji *Gospodar prstanov* (The Lord of the Rings, 2001–2003), a dandanes je ta ameriški igralec daleč od tovrstnega komercialnega miselnega okvira. Namesto da bi še naprej sprejemal vloge v velikih spektaklih, je po globalnem uspehu omenjene franšize prepoznavnost raje izkoristil za pojavljanje v bolj ali manj odmevnih avtorskih projektih. To ga je popeljalo do rednega sodelovanja z Davidom Cronenbergom v *Senci preteklosti* (A History of Violence, 2005), *Smrtnih obljubah* (Eastern Promises, 2007) in *Nevarni metodi* (A Dangerous Method, 2011), do postapokaliptične *Ceste* (The Road, 2009, John Hillcoat) ter adaptacije Kerouacovega romana *Na cesti* (On the Road, 2012, Walter Salles). Slednji s svojo zvezdniško zasedbo predstavlja skrajni domet današnjih Mortensenovih komercialnih izbir, ki ga pogosteje vidujemo v manj odmevnih mednarodnih koprodukcijah, kot sta *Everybody Has a Plan* (Todos tenemos un plan, 2012) Ane Piterbarg ali *Jauja* (2014) Lisandra Alonsa.

Njegov glavni letošnji projekt pa je vendarle *Dva obraza januarja* (The Two Faces of January, 2014), režijski debi Hosseina Aminiya, angleškega avtorja, ki se je v orbito izstrelil kot scenarist Refnovega *Vozi!* (Drive, 2011). Amini je *Dva obraza januarja* načrtoval in pisal kar 15 let, pripoved pa se vrti okrog Chesterja MacFarlanda (Mortensen) in njegove žene Colette (Kirsten Dunst), bogatega ameriškega para na počitnicah v Grčiji, ki na pohajkovanju po Atenah spozna turističnega vodiča Rydala (Oscar Isaac). Slednji izkoristi vsako priložnost, da obere kak dolar z naivnih turistov, a ga avantura z Američanoma povleče v vrtinec spletka, prevar in nasilja.

Mortensen je kot ponavadi tudi tu izvrsten. Sin ameriško-danskih staršev, ki je odrasčal v Argentini, živi v Španiji, dela pa po vsem svetu, je človek mnogih talentov – slikar, glasbenik, fotograf, pesnik, poliglot, nomad – in nogometni navdušenec.

črne vrane

Intervju z Viggom Mortensenom

Matic Majcen

Kar lepo mednarodno pot ste prehodili v svojih filmih. Nova Zelandija, Rusija, zdaj Grčija ... Je to povezano z vašo ljubeznijo do potovanja?

Imate prav, pred kratkim sem snemal tudi v Argentini in pravkar sem končal s snemanjem filma, ki se dogaja v Alžiriji. Bil sem vsepovsod. Pa ne namerno. Samo zaradi dobrih zgodb. Običajno so me tako ali tako drugi vprašali, če bi delal z njimi.

Skozi vaše projekte se vleče tudi močna hitchcockovska linija. Adaptacija Psiha (Psycho, 1998, Gus Van Sant), pa priredba Klič M za umor v Popolnem umoru (A Perfect Murder, 1998, Andrew Davis) in tudi Dva obraza januarja premore opazne reference na evropski triler 60. let.

Všeč so mi zgodbe, v katerih imajo liki skrivnosti. Tudi za Senco preteklosti bi lahko rekli, da gre za neke vrste noir. Za igralca je vedno dobro, da ima pri roki neko skrivnost, sicer si jo moraš izmisliti. Pri Chesterju MacFarlandu je očitno, da jo ima. Sprva res daje vtis, da je srečen in finančno preskrbljen, da uživa življenje, ima lepo ženo, neke vrste idealno eksistenco. Potem pa spoznaviš, da gre za osebo z veliko problemi in skrivnosti, tak lik pa mi je kot igralcu vedno zabavno graditi.

V filmu je videti, da je tudi igra namensko potvorjena v skladu z retro estetiko, s scenografijo, kostumografijo in z duhom časa, v katerega je film postavljen. Vas je Hossein usmerjal k malce pretiranemu igranju?

Ne, morali smo le poiskati pravo vzdušje za te like, kar je moralo dajati vtis realnosti tistega obdobja. Ampak ne realistično v smislu filma, bolj realistično v smislu življenja tistega časa. Se vam zdi, da je igra pretirana?

Malo vsekakor. Film se močno zanaša na estetiko 60. let in to se kaže tudi v načinu, kako se premikate in govorite v njem.

Hja, lahko bi rekel, da je Chester predvsem produkt svojega časa. Odrasel je v času depresije, služil v II. svetovni vojni, ima delavsko ozadje, ki ga skuša zakriti z načinom govora, kadar ni pijan. Njegove obleke, vse to. Količina knjig, ki jih prebere, da bi nadoknadil zamujeno, ker ni hodil na univerzo. Vse to vpliva na lik. In seveda ob tem tudi jezik tistega obdobja. Njegov sleng je v resnici bolj iz 40. in 50. let. V nekem obdobju je odrasel, in ko človek dopolni 60 let, še vedno govori jezik iz časa, ko je odraščal, razen če se zavestno odloči, da ga bo potvarjal, kar ponavadi pri človeku te starosti zveni neumno. Chester predvsem kaže ostanke govorice, naučene med odraščanjem v 20. letih minulega stoletja.

V filmu je Hossein veliko uporabljal brazgotino na vaši ustnici, da bi poudaril Chesterjeve osebne značilnosti. Enkrat ste rekli, da se nekateri režiserji namensko izogibajo snemanju vaših brazgotin in vas raje posnamejo z drugega profila. Se to še dogaja?

Ne vem, ker mi tega ne povejo. Saj poskušam komunicirati z režiserjem, ampak res je odvisno od lika. Pri nekaterih je bolje, če se to ne vidi. Z ličili jih lahko skoraj popolnoma zakrijejo. Pri Chesterju so prišle zelo prav. Najprej jih ne vidiš, potem pa zaradi kotov snemanja in osvetljave vse bolj, kar poudari različne sloje njegovega značaja in naredi vse skupaj temačnejše. Ampak

všeč mi je, ker je to in vse drugo v filmu narejeno zelo subtilno. V tem smislu je Hoss opravil neverjetno delo. Videti je enostavno. Gre za film, ki deluje preprost in eleganten, zato mislim, da bodo gledalci z vsakim ogledom v njem videli več in ga bodo zaradi tega tudi bolj cenili. Navadno gre pri filmih v obratno smer. Vedno najdeš nekaj, kar ne ustreza. Ta je pa res dobro narejen, kar je izredno za debitanta.

Poleg tega, da sta z Oscarjem Isaacom odlična igralca, sta tudi izvrstna glasbenika. Sta imela v zakulisju snemanja priložnost preizkusiti glasbena talenta?

Pravzaprav se ne spomnim. Mislim, da ne. On je tu in tam kaj zapel. Kirstenin fant Garrett Hedlund je bil nekaj časa z nami, ko smo snemali na Kreti. Oscar in Garrett sta zelo dobra prijatelja, skupaj sta igrala tudi v *Llewynu Davisu* (Inside Llewyn Davis, 2013, Joel in Ethan Coen). Večkrat sta pela country komade in počela stvari skupaj.

Rad bi se vrnil v vašo zgodnjo kariero. Malokdo ve, da ste imeli v 80. letih manjšo vlogo v televizijski seriji Miami Vice (1984–1990). Kako je prišlo do tega?

Za igralce, ki smo živeli v New Yorku, je bila ta vloga velika stvar. Bilo je sredi zime, in če si jo dobil, si lahko šel za en teden na Florido, kjer je prijetno in toplo. Bilo je tudi dobro plačano. Zato je bil naval na avdicije. Tudi sam sem nekajkrat šel. Izbrali so me enkrat, mislim, da decembra 1984. Dobil sem glavno gostujočo vlogo v eni epizodi. Šel sem na Florido in dobil zastrupitev krvi, zato je nisem mogel odigrati. Leto kasneje je direktor kastinga, ki sem mu bil všeč, rekel, da ima majhno vlogo zame. Rekel sem, da seveda grem. Bila je samo začetna sekvenca, v kateri vidite dva policaja, mene in enega latinoameričana. Tudi njega je igral nekdo, ki je kasneje postal znan – Lou Diamond Phillips. Bila sva neke vrste mlajša različica Dona Johnsona in Philipa Michaela Thomasa, rasno mešani par. Štirje gremo v neko stavbo aretirat dilerje, in ko odpremo vrata, odjekne eksplozija in jaz umrem. To je vse, samo otvoritvena sekvenca v epizodi.

Se je zavrnitev na snemanju filma Škrlatna roža Kaira (The Purple Rose of Cairo, 1985, Woody Allen) zgodila pred ali po tem?

Pred tem. To je bila ena prvih zadev, ki sem jih posnel. Mislim, da je bilo leta 1982. Lep prizor, pravzaprav.

Ste bili zelo razočarani, ko ste izvedeli, da so ga izrezali?

Predvsem presenečen, ker mi nihče ni povedal, da ga bodo izrezali. Ampak to je tipično za Woodyja Allena. Take stvari počne ves čas. No, vsaj nekdanj jih je. Bilo mi je žal. Pravzaprav se mi je to tedaj zgodilo še na nekaj večjih filmih. En takih je bil *Vojakinje* (Swing Shift, 1984, Jonathan Demme), film o času II. svetovne vojne s Kurtom Russellom in Goldie Hawn. Imel sem lep prizor z njo. Igrala je eno izmed žensk, ki so delale v tovarni orožja, medtem ko je njen mož šel v vojsko. V prizoru je žalostna, ker pogreša svojega fanta, in gre okrog božiča v kino gledat filmski obzornik z novicami s fronte. Jaz igram moškega iz mornarice, ki hodi v kino pobirat punce. Imel sem belo obleko. Poskušam jo zapeljati, ampak ona je v joku, ker vidi, kaj se dogaja na fronti. A

ta prizor so izrezali. Na koncu so ga posneli še enkrat, ker jim ni bila všeč njena frizura ali nekaj takega. V obstoječem prizoru je zato v kinu sama. Ali pa jim nisem bil všeč jaz, ne vem.

Ste osebno poznali Philipa Seymourja Hoffmana?

Sem. Ne morem sicer reči, da sem ga dobro poznal. Eden mojih najbolj nepozabnih spominov na igrilstvo in gledališče je povezan z njim, ko sta on in John C. Reilly uprizarjala predstavo Sama Shepada Pravi zahod. Gre za zgodbo o dveh bratih, eden je pisatelj, drugi pa neke vrste oportunist, arogantnež, ki mora gledati, kako njegovemu bratu poklicno uspeva. Ko krene tudi njemu, začne poniževati svojega brata, ki je zelo delaven, a ima ustvarjalno blokado. Potem pa izbruhne jeza v tistem, ki je bil prej gentleman. Njuna verzija predstave je bila odlična. Vsak večer sta se zamenjala v vlogah, kar je zelo težko, ker gre za intenzivni vlogi. Šel sem ju gledat dvakrat. Bilo je super. Res je bil dober igralec in žal mi je, da ga ne bomo več mogli gledati v filmih.

V zadnjem času je veliko debate sprožil Tom Hanks, ko je svoj diabetes delno pripisal ekstremnim fizičnim preobrazbam med pripravami za svoje vloge. Tudi vi ste imeli nekaj takih, kajne? Je bila Cesta (The Road, 2009, John Hillcoat) v tem smislu najzahtevnejša?

Ja, tedaj sem izgubil veliko teže. Za Freuda tudi, kolikor se je dalo. Nekoliko tudi za Chesterja. Vseeno ne toliko kot za Freuda. Hotel sem, da ima tisti zabuhel, alkoholikov videz. Imeti moraš veliko samodiscipline. Nikoli pa nisem imel kakšnih fizičnih posledic kot Tom.

Glede na to, da je vaš oče Danec, ste morda v stiku z ljudmi iz danske kinematografije, recimo z Madsom Mikkelsenom, s Susanne Bier, z Larsom von Trierjem? V zadnjem desetletju, dveh so pustili močan pečat v svetovnem filmu.

Madsa Mikkelsena sem nekajkrat srečal na festivalih. Všeč mi je, imava podoben smisel za humor in bi rad delal z njim. Von Trierja nisem spoznal, mi je pa nekajkrat ponudil vlogo, a nisem bil prost. Je malo nor, a tudi velik umetnik. Danska ima samo pet milijonov ljudi, pa tako močan krog dobrih igralcev in režiserjev.

Od kod izvira vaš vzdevek Cuervo?

Cuervo pomeni vrana v španščini, vrane pa kličejo oboževalce tega kluba. (Pokaže na kratko majico, ki jo ima na sebi.) San Lorenzo. Papež Frančišek prav tako navija za njih. Ime izhaja iz dejstva, da ga je ustanovil jezuitski duhovnik Lorenzo Massa leta 1908. In ker ga je ustanovil duhovnik, oblečen v črno, se je kluba prijel po ulično ime *cuervo*. Črne vrane.

Sami ste produkt pisanih nacionalnih ozadij. Kako dejstvo, da imate dansko-ameriške starše, da ste odrasli v Argentini in da živite v Španiji, sestavlja vaš osebni karakter?

Odvisno, s kom se družiš, kateri jezik govoriš. Ko sem na Danskem s svojo družino in poslušam njihov jezik, sem v njihovem ritmu. A še vedno se mi zdi, kljub temu da sem bil rojen v New Yorku in da imam skandinavsko navezo, da me bo odraščanje v Argentini vedno spremljalo. Drugače dojemam stvari. Kar me zanima tako zasebno kot službeno, je razumevanje različnih kul-

tur, jezikov. Iz istega razloga ljudi zanimajo potovanja in turizem. Ker so radovedni.

Za koga boste potem letos navijali na svetovnem prvenstvu?

Hja, Danska bi se morala uvrstiti, pa se ni. Vedno bom navijal za Argentino. Če bo Španija v finalu igrala proti komurkoli drugemu kot proti Argentini, bom navijal za Španijo. Če pa se niti Argentina niti Španija ne uvrstita v finale ... (Premišljuje.) Ne vem, nekaj ekip je, za katere bi rad videl, da jim uspe. Alžirija, na primer. Ali pa Belgija, samo zato, ker jih ljudje podcenjujejo, ker jih dolgo ni bilo, sedaj pa imajo zelo dobro, mlado ekipo. Ampak moj odgovor je Argentina. Najraje bi jih videl z Brazilijo v finalu. To bi bilo kot III. svetovna vojna.

Že od nekdaj ste imeli distanco do slave, ki jo na tej ravni prinaša igralski poklic. Se še vedno striktno izogibate zabavam in razvratu, kar naj bi sodilo zraven?

Ko ne delam na kakem projektu ali njegovi promociji, razen družine in prijateljev sploh ne srečam ljudi iz teh krogov. Ne gibljam se v tem svetu. V resnici moraš v našem poklicu ogromno delati, se pripravljati na vlogo, precej je pritiskov in odrekanj. Resna kariera zahteva samodisciplino. Dolgotrajnega žuriranja in idiotskega obnašanja fizično ne zdržiš, tudi ljudje v tem poslu bodo slej ko prej začeli govoriti, da nisi zanesljiv, če se na delu ne pojaviš pripravljen ob določeni uri. Kdor dela resne projekte, te ne bo več najel.

Vas kot intelektualca in umetnika kdaj zamika, da bi bolj neposredno delali v družbeno dobro in se recimo iz igrilstva spustili v politiko tako kot Ronald Reagan ali Arnold Schwarzenegger?

Menim, da lahko ljudem pomagaš tudi na manj očitne načine. Z lastnim primerom ali izpostavljanjem določenih tém. Tako lahko navdihneš ljudi, jih bolj razumeš, se učiš, delaš z njimi. Ni treba biti politik, da bi storil nekaj dobrega za družbo.

Viggo Mortensen in Hossein Amini